

Autoreferat

1. Janusz Smołuca
2. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii uzyskałem w dniu 28 VI 1998 r., na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, na podstawie rozprawy: *Stosunki Polski ze Stolicą Apostolską na tle zagrożenia Europy chrześcijańskiej ze strony Turków Osmańskich od upadku Kilii i Białogrodu do klęski pod Mohaczem*.
3. Od 1 X 1998 r. byłem zatrudniony na stanowisku asystenta w Zakładzie Historii Powszechnej Średniowiecznej w Instytucie Historii UJ. Od 1 X 1999 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Zakładzie Historii Powszechnej Średniowiecznej w Instytucie Historii UJ.
Od 1 X 2011 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w katedrze Kultury Nowożytnej w Akademii Ignatianum w Krakowie (od 2008 r. związany byłem z tą uczelnią w pełnym wymiarze godzin na umowie zleceniu).
4. Pracę badawczą nad dziejami średniowiecza powszechnego rozpocząłem na seminarium magisterskim prowadzonym przez Prof. Stanisława Cynarskiego. Już w tamtym czasie interesowałem się problematyką dziejów papieża w epoce renesansu. Efektem tych zainteresowań była praca magisterska *Savonarola wobec reformy Kościoła w XV w.*, którą obroniłem w 1992 r.

Po przejściu w 1993 r. pod opiekę naukową Prof. Krzysztofa Baczkowskiego zostałem przyjęty na studia doktoranckie przy Wydziale Historycznym UJ. Ówczesne moje badania koncentrowały się wokół spraw związanych ze stosunkami dyplomatycznymi pomiędzy Polską a Stolicą Apostolską na przełomie wieków średnich i epoki nowożytnej. W poszukiwaniu materiałów źródłowych wielokrotnie wyjeżdżałem na stypendia naukowe do Rzymu (stypendia Fundacji Jana Pawła II i stypendia Fundacji Lanckorońskich z Brzezia, coroczne wyjazdy do Rzymu w latach 1993-1998).

Moje pierwsze publikacje naukowe dotyczyły początków funkcjonowania w Kurii Rzymskiej instytucji kardynała protektora. Jestem zwolennikiem poglądu, iż dopiero na początku XVI w. można mówić o stabilizacji tej funkcji w odniesieniu do Polski. Pierwszym stałym protektorem był kardynał Pietro Isvaljez, a jego następcą kardynał Achilles de Grassis. Udało mi się dotrzeć do interesujących materiałów na temat de Grassisa, co zaowocowało

przedstawieniem jego biografii i najważniejszych dokonań na polu dyplomatycznym w artykułach: *Misja legata Achillesa de Grassis do państw jagiellońskich w roku 1510*, „Studia Historyczne”, 37: 1994, z. 4, s. 461-475 oraz *Działalność Achillesa de Grassisa jako kardynała protektora Polski przy Stolicy Apostolskiej w latach 1511-1523*, „Nasza Przeszłość”, 87: 1997, s. 147-166.

W czasie prowadzonej w tamtych latach kwerendy zwróciłem uwagę na to, iż zdecydowana większość spraw politycznych, którymi zajmowały się służby dyplomatyczne Stolicy Apostolskiej i Królestwa Polskiego na przełomie XV i XVI w., dotyczyła kwestii zagrożenia państw chrześcijańskich ze strony Turków osmańskich. Zdecydowałem się wówczas na skoncentrowanie swojej uwagi na tym problemie i jemu podporządkowałem plan dalszych poszukiwań źródłowych.

Pracę doktorską *Stosunki Polski ze Stolicą Apostolską w latach 1484-1526* obroniłem w 1998 r. (została ona później wydana drukiem, w nieco zmienionej wersji, pt. *Papiestwo a Polska w latach 1484-1526. Kontakty dyplomatyczne na tle zagrożenia tureckiego*, Kraków 1999). Wskazałem w niej na ciągle umacniającą się pozycję w regionie Europy Środkowej państwa polsko-litewskiego, które przez Stolicę Apostolską postrzegane było jako rzeczywiste „przedmurze chrześcijaństwa”. Papieże pragnęli namówić kolejnych władców polskich do wzięcia odpowiedzialności za los krajów chrześcijańskich i stanięcia na czele krucjaty antytureckiej. Jednak klęska wyprawy czarnomorskiej Jana Olbrachta w 1497 r. (na ten temat opublikowałem osobny artykuł pt. *Kilka uwag na temat wyprawy czarnomorskiej Jana Olbrachta w 1497*, „Studia Historyczne”, 40: 1997, z. 3, s. 413-426) na wiele dziesięcioleci powstrzymała kierowników polityki polskiej od prób agresywnego wystąpienia przeciwko Turcji. Nie zmieniła tego stanowiska nawet, niedostrzeżona przez wcześniejszych badaczy, oferta Leona X dotycząca mianowania, władcy Polski i Litwy, Zygmunta I głównym wodzem krucjaty.

W następnych latach zająłem się działalnością dyplomacji papieskiej w Europie Środkowej w połowie XV w. Kwerendy biblioteczne i archiwalne prowadziłem w Krakowie, Pradze, Brnie, Wrocławiu i Rzymie. Swoją uwagę skupiłem na działalności Eneasza Sylwiusza Piccolominiego, papieża Piusa II, w latach 1458-1464, wybitnego humanisty i człowieka Kościoła, który odcisnął głębokie piętno szczególnie na kulturze i polityce krajów niemieckich. Zauważyłem, iż wiele projektów religijnych i politycznych przeprowadzanych przez Stolicę Apostolską w owym czasie było inspirowanych jego koncepcjami.

Opublikowałem kilka artykułów na temat działalności Eneasza Sylwiusza Piccolminiego: *Inicjatywy Piusa II rozwiązania kwestii tureckiej w latach 1458-1464*, s. 77-87, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historyczne*, Kraków 2004, t. 131; *Spór o biskupstwo warmińskie w czasie wojny trzynastoletniej na tle stosunków Polski z papieżem w połowie XV wieku*, s. 47-55, *Zeszyty Naukowe UJ. Prace Historyczne*, Kraków 2005, t. 132; *Kontakty Zbigniewa Oleśnickiego z Eneaszem Sylwiuszem Piccolominim*, [w:] *Zbigniew Oleśnicki księżę Kościoła i mąż stanu, Materiały z Konferencji Sandomierz 20-21 maja 2005 roku*, red. F. Kiryk, Z. Noga, Kraków 2006, s. 205-210.

Badania nad dyplomacją papieską w Europie Środkowej zaowocowały wydaniem przez mnie książki *Polityka Kurii Rzymskiej za pontyfikatu Piusa II (1458-1464) wobec Czech i krajów sąsiednich. Z dziejów dyplomacji papieskiej w XV wieku*, Kraków 2008. Postawiłem w niej tezę, iż za pontyfikatu Piusa II wyraźnie wzrosło znaczenie krajów Europy Środkowej w kontekście polityki prowadzonej przez Stolicę Apostolską. Odrzuciłem przede wszystkim utrwalone w historiografii przekonanie o niechęci Eneasza Sylwiusza do krajów słowiańskich i wspieraniu przez niego w działalności publicznej Niemców. Starłem się udowodnić, iż królestwa Czech, Polski i Węgier z powodu słabości władzy cesarskiej w Rzeszy stały się jednym z najważniejszych terenów działalności dyplomacji papieskiej. Kuria Rzymska pragnęła bowiem wykorzystać państwa środkowoeuropejskie w spodziewanej wojnie z Turcją. Współpracą z papieżem zainteresowane były najbardziej Węgry, które za rządów Macieja Korwina stały się głównym beneficjentem subsydiów krucjatowych. W innej zupełnie sytuacji było Królestwo Polskie, które w okresie pontyfikatu Piusa II skoncentrowało się na uciążliwej wojnie z Zakonem Krzyżackim o ziemie położone nad Bałtykiem.

Papież Pius II, odwołując się do przebrzmiałej już w owym czasie idei solidarności państw chrześcijańskich, pokładał duże nadzieje w możliwości nakłonienia króla Jerzego z Podiebradów do współpracy z Rzymem. Jednak pomimo wielokrotnych prób podejmowanych przez papieskich dyplomatów, propozycja ta została przez husyckiego władcę odrzucona. W omawianej książce, odwołując się do nieznanych często wcześniej lub pomijanych źródeł, staram się wyjaśnić przyczyny podjęcia takiej właśnie decyzji.

Ta moja monografia uzyskała cztery pozytywne recenzje: Petra Čorneja, „*Studia Mediaevalia Bohemica*”, 1/2009, číslo 2, s. 298-303; Bogusława Czechowicza, „*Východočeské Listy Historické*”, 26/2009, s. 211-213; Marko Jačova, „*Revue d'histoire*”

ecclésiastique”, vol. 105, 3-4/2010, s. 102-104; Marko Jačova, „Episteme”, 10/2010, t. 1, s. 275-279.

Obecnie nadal zajmuję się problemem działalności papieskiej dyplomacji w Europie środkowej, czego efektem są oddane do druku artykuły pt.: *Kilka uwag o okolicznościach wysłania do Europy środkowej w 1465 r. legata papieskiego Rudolfa z Rudesheimu oraz Próba ostatniej szansy. Kwestia propozycji zorganizowania krucjaty przeciwko Turkom złożona papieżowi Pawłowi II przez Jerzego z Podiebradów na przełomie 1465/1466*. Jestem również w trakcie przygotowywania rozprawy pt. *Kontakty dyplomatyczne pomiędzy państwem Uzun Hassana a Stolicą Apostolską oraz krajami Europy środkowej w kontekście zagrożenia tureckiego w 2. poł. XV w.*

5. Pozostałe osiągnięcia.

Poza głównym nurtem moich prac badawczych związanych z działalnością dyplomacji papieskiej na przełomie średniowiecza i epoki nowożytnej przez wiele lat zajmowałem się również edycją źródeł. W 2001 r. zostałem członkiem zespołu naukowego przygotowującego edycję źródłową największego dzieła polskiego średniowiecza *Roczniki Jana Długosza* wydawanego z inicjatywy Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Byłem zaangażowany przy opracowaniu komentarza do edycji łacińskiej oraz polskiej XII księgi *Annales*, obejmującej lata 1461-1480. Współpracując w latach 2001-2005 z wybitnymi krakowskimi uczonymi i znawcami łaciny średniowiecznej, doskonaliłem warsztat mediewistyczny i poprzez pryzmat dzieł Długosza miałem okazję jeszcze lepiej poznać realia polskiego i europejskiego średniowiecza.

Interesowały mnie także dzieje średniowiecznych i nowożytnych pielgrzymek do Rzymu. Efektem pogłębionych studiów na temat chrześcijańskich Jubileuszy były artykuły opublikowane w „Naszej Przeszłości” pt. *Udział pielgrzymów z Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego w obchodach średniowiecznych Jubileuszów Chrześcijaństwa*, „Nasza Przeszłość”, 93: 2000, s. 5-22 oraz *Pielgrzymki Polaków do Rzymu w XVI wieku. Przyczynek do dziejów Jubileuszy Chrześcijaństwa*, „Nasza Przeszłość”, 94: 2000, s. 221-244. Pokłosem tych zainteresowań jest również pięć publikacji książkowych, których jestem współautorem, wydanych w latach 2010-2011 w serii „Miejsca Święte”: 58. *Watykan*, współautorstwo razem z Agnieszką Smołucha, Warszawa 2010, s. 1-319; *Asyż*, współautorstwo razem z Agnieszką Smołucha, Warszawa 2010, s. 1-287; *Padwa*, współautorstwo razem z Agnieszką Smołucha, Warszawa 2011, s. 1-271; *Guadalupe*,

współautorstwo razem z Danutą Smołucha, Warszawa 2011, s. 1-240; *Loreto*, współautorstwo razem z Agnieszką Smołucha, Warszawa 2011, s. 1-255.

W związku z tymi publikacjami byłem wielokrotnie zapraszany na konferencje i wykłady otwarte (w 2009 i 2010 r. głosiłem wykłady w ramach Akademii 30+ na UJ, a w 2011 r. na Uniwersytecie Rolniczym, Uniwersytecie Jana Pawła II oraz Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie). W latach 2009-2011 kilkakrotnie brałem też udział w audycjach Radia Kraków poświęconych dziejom Kościoła i pielgrzymkom.

Podjęte przez mnie badania dziejów Europy Środkowej w XV w. zaowocowały nawiązaniem współpracy z historykami z kraju i zagranicy w ramach Komisji Dziejów Czech i Stosunków Polsko - Czeskich Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk (jej pełnomocnym członkiem zostałem w 2006 r.). Od 2000 r. biorę udział, jako referent, w odbywających się co dwa lata międzynarodowych sympozjach organizowanych przez tę Komisję. W 2008 r. byłem odpowiedzialny za organizację z ramienia krakowskiego środowiska historycznego konferencji zatytułowanej: *Wspólnoty małe i duże w społeczeństwach Czech i Polski w średniowieczu i w czasach wczesnonowożytnych* (Niepołomice 6-8 października 2008). Odbyła się ona przy licznych udziałach zaproszonych gości z prawie wszystkich liczących się środowisk uniwersyteckich z Polski i Czech. Pokłosiem tej konferencji jest publikacja książki, której byłem współredaktorem (*Wspólnoty małe i duże w społeczeństwach Czech i Polski w średniowieczu i w czasach wczesnonowożytnych*, red. W. Iwańczak, J. Smołucha, Kraków 2010).

Przez wszystkie lata mojej pracy w Uniwersytecie starałem się brać aktywny udział w życiu naukowym Alma Mater i poza nią. Byłem moderatorem sympozjum poświęconego dziejom Europy Środkowowschodniej, zorganizowanego w ramach 17. Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich (Kraków, wrzesień 2004). Po zakończeniu zjazdu pomagałem jako redaktor w wydaniu materiałów z tego sympozjum w książce pt. *Europa Środkowowschodnia od X do XVIII wieku. Jedność czy różnorodność?, Materiały z sympozjum zorganizowanego w ramach 17. Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich*, (Kraków, wrzesień 2004), red. K. Baczkowski, J. Smołucha, Kraków 2005.

Pełniłem także funkcję moderatora panelu nowożytnego podczas I Kongresu Zagranicznych Badaczy Dziejów Polski (Kraków 28-30 czerwca 2007 r.). Poza tym byłem organizatorem konferencji historycznych w Wiślicy (23 października 2003) i Lipnicy Murowanej (17 października 2007). W październiku 2010 r. brałem udział w

międzynarodowym sympozjum *Zwycięzcy i przegrani w dziejach średniowiecznych i wczesnonowożytnych Czech i Polski* (Lubostroń 27-29 IX 2010) gdzie wygłosiłem referat pt. *Kilka uwag o okolicznościach wysłania do Europy środkowej w 1465 r. legata papieskiego Rudolfa z Rüdesheimu* (tekst w druku).

W grudniu 2010 r. uczestniczyłem w konferencji *Turystyka wiejska i promocja dziedzictwa kulturowego* (12 XII 2010, UR Kraków). Wygłosiłem wówczas referat pt. *Tradycyjna kuchnia i jej wykorzystanie w działalności agroturystycznej we włoskim regionie Umbria* (tekst wystąpienia został złożony do druku w czasopiśmie „Episteme”). W maju 2011 uczestniczyłem w Konferencji *Turystyka w kulturze – Kultura w turystyce* (25 V 2011, UR Kraków), gdzie wygłosiłem referat pt. *Średniowieczne perigrinations – drogi i bezdroża* (tekst wystąpienia został złożony do druku w czasopiśmie „Episteme”). Wygłosiłem też referat *Kwestia turecka w działalności dyplomatycznej i naukowej ojca Antonia Possevino* na międzynarodowej konferencji *Antonio Possevino, jego życie i działalność* (Kraków 21-23 X).

Od 1998 r. zajęcia dydaktyczne prowadziłem w Instytucie Historii UJ. Ich tematyka koncentrowała się głównie wokół spraw związanych z Historią średniowieczną powszechną. Przez wiele lat prowadziłem też z tej tematyki proseminarium. Poza zajęciami dydaktycznymi angażowałem się również w studenckie objazdy naukowe po Polsce, Europie Środkowej i do Włoch.

W latach 2002-2006 głosiłem wykłady i prowadziłem seminarium licencjackie w ramach specjalizacji *Dzieje i Kultura Bałkanów* na kierunku Kulturoznawstwo w Instytucie Historii UJ. W tym czasie wypromowałem 18 licencjatów.

W latach 2004-2010 głosiłem wykłady w Instytucie Filologii Słowiańskiej z *Dziejów Czech i Słowacji, Dziejów Słowiańszczyzny południowej* oraz *Turystyki kulturowej w krajach słowiańskich*.

W październiku 2008 r. rozpocząłem współpracę z Akademią Ignatianum w Krakowie (od 1.10.2010 r. jestem tam zatrudniony na drugim etacie) gdzie prowadzę wykłady z *Dziejów podróży i pielgrzymek, Geografii historyczno-kulturowej Europy* oraz *Turystyki kulturowej*. W ramach prowadzonego przeze mnie na tej uczelni seminarium magisterskiego wypromowałem do tej pory 18 magistrów.

dr Janusz Smołucha